

Kirke for alle slags folk

Prostivise samlinger for presteskapet i Borg bispedømme i 2016

Innledning

Dette året er det siste året Den norske kirke kan sies å være en del av statsmakten, før prestene overføres til Den norske kirke som et eget rettssubjekt. Den norske kirke blir da uavhengig av statsforvaltningen, og Kirkemøtet - med de organer dette bestemmer - blir prestenes arbeidsgiver. Samtidig med denne overgangen har det skjedd to andre store endringer i presterollen som vi vil gjennomføre i 2016: Prestens boplikt – eller plikt til å bo i sognet eller tjenstedistriktet man tjenestegjør i - oppheves, og prestens særlige uavhengige stilling i henhold til arbeidsmiljøloven oppheves og presteskapet går over til samme arbeidstidsregime som andre ansatte i kirken. I årene fram mot 2020 vil så en ny lovgivning og en ny kirkeordning bli debattert og vedtatt. Dette er bakgrunnen for at jeg vil bruke dette foredraget til å reflektere om kirkeforståelse og prestens rolle.

Den norske kirke blir et eget rettssubjekt, men er rettslig forankret i Grunnlovens paragraf 16 og bestemmes der som en evangelisk-luthersk kirke og som Norges folkekirke. Mens den første del av denne bestemmelsen forankrer Dnk i kirkens økumeniske bekjennelse, er den andre betegnelsen – Norges folkekirke – primært en historisk og sosiologisk bestemmelse, som kan sies å være en kontekstualisering av bekjennelsens beskrivelse av kirken som almen.

Det er som Norges folkekirke, og ikke som evangelisk-luthersk kirke, Dnk står i en særstilling blant tros- og livssynsamfunnene i Norge. Dette gjør det lite fruktbart å hevde at Dnk er et tros- og livssynsamfunn på lik linje med de andre.

Den nikenske trosbekjennelsen bestemmer kirken som èn, hellig, allmenn og apostolisk. Jeg vil konsentrere disse refleksjonene til de tre siste bestemmelsene, selv om kirkens enhet på ulike måter har vært et kjennetegn ved mitt kirkelig engasjement.

Kirken manifesterer Den hellige ånd i verden

Den tidligere svenske erkebiskopen KG Hammar har i en liten bok som ble utgitt i fjor – «Släpp fången loss!» – levert stimulerende og dristige refleksjoner om Gud. Han siterer med tilslutning en historie fra den rabbiniske fortellertradisjonen: «Det är klart att vi inte kan eller borda säga något om Gud, men om vi nu inte kan låta bli, så måste det ske med humor, som en lek» (s. 116). Hammer bruker dette som et innsteg til å gjøre en ganske spenstig lek med rekkefølgen

vi omtaler treenigheten på, ved å undersøke hva som skjer dersom vi setter Ånden først. (Joh 4,24; 1 Mos 1,2; 2 Kor3,17; Luk 4,14 og Ef 3,16 gir vel tilstrekkelig legitimitet til denne leken. Blix' dåpssalme «Anden over vatnet sveiv» NoS 583 - beveger seg i samme landskap).

«Jag tror på Gud, Anden, som tar gestalt i Faderen, Skaparen, och i Jesus Kristus, Sonen og Befriaren. Hur låter det?... Anden er som vinden som blåser vart den vill. Du vet inte varifrån den kommer eller vart den far (Joh 3,8). Vi kan inte dra upp gränser för Anden/vinden. Vi måste ge upp vårt kontrollbehov.»

I den økumeniske kirkes bekjennelse gis likevel vinden og Ånden ett synlig sted der menneskene kan ha tillit til at Gud alltid har tilsagt sitt nærvær. I Hammers terminologi: Den hellige ånd tar gestalt i Jesus Kristus - den korsfestede og oppstandnes legeme i verden som er kirken (1 Kor 12, Rom 12). Kirken hører hjemme i den tredje artikkel i bekjennelsen som beskriver Den hellige Ånds virke.

Det har som kjent vært - og er - en stor teologisk samtale om hvorvidt Ånden er begrenset til kirken slik det vestlige tillegget fra 1000-tallet til Nicenum – *filioque* – presiserer. Det får også bli en annen samtale, poenget i denne sammenheng er at bekjennelsen uten tvil knytter Den hellige ånd til kirken som sitt sted, eventuelt ett av sine steder, i verden.

Nicenum konkretiserer Den hellige ånd i kirken i de fire kjennetegnene: Én, hellig, almen og apostolisk. Hvordan skal vi tolke dette inn i vår kontekst av 2016 og prestens rolle?

Kirken er hellig: Kirkens hellighet uttrykkes i sakramentenes mysterium

Når vi bekjenner at kirken er hellig, handler det i en luthersk kirke ikke om at menneskene som samles der, eller kirkens struktur i seg selv, er hellig. Kirkens hellighet er forankret i at hun tilhører Gud og er det sted der mennesker samles for å møte Den hellige, motta Den helliges gaver og bli utrustet til hellige handlinger i kjærlighetens tjeneste for mennesker. Det er Gud, og ikke menneskene, som gjør kirken hellig.

De sentrale tegnene på den helliges nærvær, er dåpen og nattverden. I dåpen blir vi en del av den korsfestede og oppstandnes legeme i verden og i himmelen, og i nattverden smaker og kjenner vi den korsfestede og oppstandnes legeme og blod. Like sant som at Den hellige ånd manifesterte seg i Jesus fra Nasaret, er det at han manifesterer seg i dåp og i nattverd. Derfor gjentas både julens og påskens handlinger i hver eneste feiring av sakramentene.

Jeg tror det er riktig å si at det er like utfordrende for oss å ha tillit til at dåpen og nattverden faktisk formidler denne realiteten av Guds handling og Guds tilstedeværelse, som det var for

de første som opplevde Jesus å ha tillit til at han faktisk var en manifestasjon av Gud selv. Så ser vi da også ned gjennom kirkens historie mange ulike bevegelser som vil tilpasse sakramentene til menneskelig rasjonalitet. Dåpen blir en erfaringsbasert overgivelse til Gud, og nattverden et symbol for fellesskapet mellom mennesker, og i beste fall mellom mennesker og Gud.

Vår liturgi går en helt annen retning: Den fastholder bekjennelsens forståelse av sakramentene, og tar den nødvendige konsekvensen av dette ved å proklamere, når nattverdens innstiftelsesord er lest:

«Stort er troens mysterium. Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen».

En tilsvarende formulering burde kanskje også inkluderes i dåpsliturgien, mysteriet er jo ikke mindre der! Heldigvis er underet vel i varetatt i flere av salmene, og med litt velvilje kan vi vel si at dette åpner døren inn i mysteriets verden. For Peter Dass har jo uten tvil rett, når han skriver: «Men at Ånden gjør med vann hemmelig forening, slikt går over all forstand og fornuftens mening» (NoS 579).

Presten er ordinert til å forvalte dette mysteriet til mennesker. Gaven og handlingen er ikke prestens eiendom, men vi er i den mest egentlige forstand en tjener for Den hellige der vi legger praktisk til rette for Den hellige ånds manifestasjon. Derfor er forvaltningen forankret i kirkens tillitserklæring gitt gjennom ordinasjonen, og må utføres i henhold til kirkens orden. Hele forsamlingen skal være trygge på at denne forvaltningen ikke skjer som en personlig autensitetshandling fra presten, men er bærer av kirkens autensitet og autoritet. Derfor er også rekkefølgen i CA av stor betydning: Først kommer kirken og den særlige tjeneste, deretter forvaltning av sakramentene som skaper de helliges samfunn. Prestens tjeneste er å forvalte de midlene som konstituerer kirken som et synlig folk. Slik har det vært i snart 2000 år, og slik må det fortsette å være.

Avviklingen av embedsmannsrollen, og nå statstjenestemannsordningen, bør kunne gjøre dette langt tydeligere. Det er ikke i kraft av et statlig embede, men i kraft av den økumeniske og universelle kirkes ordnede tjeneste som forvalter av Ord og sakrament at presten henter sin autoritet. Og som Peters formaning lyder ved enhver vigsling til prestatjenesten: «Gjør dere ikke til herrer over dem Gud har gitt dere ansvaret for, men vær et forbilde for flokken» (1 Pet 5,3).

Presten må derfor i den fremtidige kirke etablere en rolleforståelse som både viderefører det alminnelige arbeidslivets ordninger, men også aksepterer at presten er betrodd en tjeneste som ingen andre har, nemlig å forvalte Den helliges synlige tilstedeværelse i Ord og sakrament. Å utøve dette på en måte der rollen tydeliggjøres, og uten embedsmennenes støttehjul, er vår felles utfordring i alle deler av den vigslede prestedtjeneste. Da må vi fokusere på det som er denne forvaltningens kjerne.

Vår kirke har, med grunnlag i flere sterke tradisjoner, i for liten grad utført forvaltningen av sakramentene på en slik måte at hellighet og mysterium er blitt tydelig nok erfart og opplevd. Verken den lutherske opplæringstradisjonen i form av prekener, statsembedsmannens autoritære og paternalistiske forvaltning, pietismens vekt på menneskets hellighet som forutsetning for sakramentdeltagelse, og den såkalte sosialetiske vekkelsens vekt på sosial handling i verden utenfor kirkerommet, ga stort nok rom for sakramentenes hellighet og mysterium. Alle disse tradisjonene kan bidra til å gjøre gudstjenesten om til et møte og kirkerommet til et praktisk møtelokale.

Forvaltningen av sakramentene må utøves på en slik måte at den bidrar til å styrke mysteriet i denne hellige handling, og på den måten understreke at kirken er hellig i kraft å være stedet der Den hellige kommer menneskene i møte.

Jon Fosse er neppe alene om sin beskrivelse:

«Dei liturgiske orda og seiemåtane, sagde om att og om att, i hundreår etter hundreår, tømmost for vanleg meining, og fyllest av si eiga åndelege meining. Det liturgiske språket vert ei slags framføring det som skal seiast, vert synt. Det ein ikkje kan seia, må ein syna, altså. Det gjeld i alle fall for den katolske liturgien, i den lutherske verkar det som om ein har fått for seg at mysteriet kan uttalast, kan seiast, kan preikas positivt fram frå ein diger preikestol av ein diger prest. Der trur ein på meining i bokstaveleg positiv, eller positivistisk, tyding. (..) Heile den katolske messa har i seg ei von, ein ser fram til det store som skal skje, til forvandlinga, konsekrasjonen, til kommunionen. Alt er vendt mot mysteriet i tru. Mot at det skal realisere seg i den einskilde ved kommunionen» («Mysteriet i trua, Eskild Skjeldal i samtale med Jon Fosse», side 101f.).

Det kan vel reises innvendinger mot Fosses beskrivelse av dagens liturgiske liv i vår kirke, men jeg tror samtidig at han har gode observasjoner. Dette handler om prestens kroppsspråk, om opptreden i kirkerommet og respekten for alteret der de hellige elementer befinner seg og

forvaltes fra. Og det handler om hele gudstjenestens dramaturgiske oppbygning mot dens høydepunkt, ikke bare i ordo, men også i prestens og medliturgens opptreden.

Kirkens hellighet i form av Den hellige ånds manifestasjon i kirken, utfoldes også i forvaltningen av Ordet i tekstlesninger og utleggelse. Tekstene må leses på en slik måte at de fremstår som en del av vår hellige skrift og fargelegger den enkelte gudstjenesten som feires. I vår tradisjon har Skriften og dens utlegging ofte vært nokså ensidig kognitivt orientert. Dette vil alltid være et element i formidling av språk, og vi skal ikke undervurdere tilhørerne når vi tolker tekstene. Men selve teksten kan likevel bli fremstilt i liturgien slik at den erfares som en del av det hellige og mysteriet.

I tiden fremover blir det viktig for prestskapet å være seg bevisst at hele tjenesteordningens arbeidsoppgaver har «forvaltning av Ord og sakrament» som sin overskrift. Den første prioriteten er å holde gudstjenester og forrette kirkelige handlinger, og la meg tilføye: På en slik måte at sakramentene og Ordets mysterium blir erfart, ikke bare med hode og hjerte, men med hele kroppen, for hele Guds folk. Da må nådens midler, som i sitt vesen er synlige tegn på Guds usynlige tilstedeværelse og nåde, kommuniseres som mysterium.

En vektlegging av kirkens hellighet og mysteriet i sakramentsforvaltningen lukker ikke døren til samfunnet og menneskenes hverdagsliv. I kristen spiritualitet har bevisstheten om mysteriet svært ofte drevet til sosial handling. Det blir bygget en bro mellom den korsfestede og oppstandne den gangen, og de manges både lidelse og livskraft som driver til samfunnsengasjement. Hellighet finnes ikke bare i kirkerommet og i sakramentene.

Det er en lang tradisjon i kirken å fortolke Den hellige ånds tilstedeværelse i verden også i mennesker som sammenfaller med Jesu selvbeskrivelse i Matt 25,16ff, nakne, fremmede, syke, tørste, sultne, fengslede. «Disse mine minste små» blir til hellige mennesker og bærere av Guds tilstedeværelse i verden som gave og kall til Guds-tjeneste. Det stiller en særlig utfordring til hvordan vi innretter våre kirkerom og hvilken kultur vi skaper når fellesskapet møtes.

Vi har en lang historie i Den norske kirke å gjøre forskjell på folk basert på kjønn og klasse. Vår utfordring i dag er å stille selvkritiske spørsmål om hvilke usynlige og synlige sperrer vi i dag i reiser mot mennesker med annen funksjonsevne, det være seg kognitivt, fysisk, språklig, sosialt eller etnisk. Et rom for å møte Den hellige må gi alle mulighet til å bli en del av de helliges samfunn. Den skapelsesteologiske dimensjon ved Åndens virke gjør at vi vet at vi møter disse hellige menneskene også utenfor kirkerommet, i verden, i lokalsamfunnene våre. De utgjør kirkens andre alter, for å tale med Johannes Chrysostomos.

I utformingen av den nye presterollen må derfor prestens møter med den enkelte i nød og ledsagelse av barn og unge, fortsette å være en del av prestens kjerneoppgaver slik tjenesteordningens pkt 2 og 3 fastsetter.

Kirken er almen: Den norske kirke i Borg er folkekirken i Akershus og Østfold

Den kristne kirke representerte et brudd med samtidens religiøse fellesskap ved å understreke at Den hellige ånd i dåpen skaper et nytt folk som inkluderer alle slags folk, og ikke er bundet til en bestemt statsmakt eller etnisk gruppe. «Almen» som kjennetegn ved kirken uttrykker dens sosiologiske form. Bekjennelsen understreker slik at kirken alltid har en sosiologisk form, og er en del av den samfunnskonteksten hun lever i.

«Folkekirke» er en god konkretisering av dette i vår kontekst. Mange hevder at «folkekirke» er et lite presist begrep. Det kan godt være, men de siste 40 årenes debatt har likevel frembragt et sett med kriterier som innholdsbestemmer begrepet «folkekirke» i en norsk kontekst. Det er for øvrig viktig å merke seg at disse kriteriene ikke er bundet til den lutherske statskirkelige tradisjonen her i Norden. Kriteriene er like anvendbare for å beskrive den katolske kirke i Polen eller den ortodokse kirke i Serbia. La oss dra raskt igjennom kriteriene og se om Den norske kirke i Borg kan kalles en folkekirke:

1. En folkekirke må være organisert geografisk slik at hvert sted i landet den tilhører faller inn i den kirkelige inndelingen.

Regjeringens forslag til justert kirkelov og en rekke vedtak i Kirkemøtet bekrefter at Den norske kirkes grunnstruktur er soknet. Soknet er et geografisk begrep. Slik er det også i Borg bispedømme.

2. En folkekirke må være tilstede og tilgjengelig i alle lokalsamfunn der folket som tilhører kirken lever og bor.

Den norske kirkes i Borg har minst en kirkebygning i hvert sokn, og i hvert sokn utøves kirkelige tjenester for befolkningen. Vi er tilstede i alle lokalsamfunn med en fysisk infrastruktur og kirkelig betjening som er tilgjengelig for befolkningen i våre lokalsamfunn.

3. Folkekirken må være en nasjonal institusjon og del av den allmenne kulturen slik den har utfoldet seg historisk.

Den norske kirkes historiske posisjon i folket og nasjonens kultur og liv, er ubestridelig. Rollen som kulturbærer er ikke et tilbaketrukket stadium. Ett eksempel på dette er at Engerutvalget beskrev Den norske kirke som en del av samfunnets kulturelle grunnmur (Kulturutredningen 2014, NOU 2013:4 side 312). I vårt bispedømme er kirkene våre de helt sentrale kontinuitetsbærere for befolkningen og gjenspeiler lokalsamfunnets historie og utvikling de siste 1000 år. Vi er en av de største kulturaktørene i bispedømmet innenfor musikk (mer enn 700 arrangementer, 200 kor og 140.000 deltagere), kirkebyggene er bispedømmets største kunstgallerier, og vi involverer ca 15.000 frivillige.

4. Folkekirken må være sentral hos en betydelig del av befolkningen og knytte folkereligøisiteten til seg som dennes viktigste rituelle ramme.

Den norske kirke i Borg er den viktigste ramme for flertallet av befolkningens rituelle praksis ved livets store vendepunkter: Dåp (4150), konfirmasjon (5034), vigsel (940) og begravelse (4732). Kirkerommene våre spiller dessuten en helt sentral rolle som sørgesteder ved kriser og tragedier i lokalsamfunnet.

5. En folkekirke må være betydelig større enn andre tros- og livssynssamfunn og ha en betydelig andel av befolkningen som medlemmer og/eller tilhørige.

Den norske kirkes kvantitative oppslutning i Borg er fortsatt høy, 75 % av befolkningen i 2014. Antallet medlemmer har økt med omtrent 70.000 siden bispedømmet ble opprettet

6. Folkekirken må stille alle medlemmene likt og gi alle medlemmer rett til å være med å forme kirken.

Den norske kirke har dåpen som eneste medlemskriterium. Utviklingen av valgordninger der alle medlemmene har rett og mulighet til å delta har de siste årene forsterket dette. 56.754 (14%) av medlemmene i Borg deltok ved fjorårets kirkevalg.

Det er derfor ingen tvil om at Den norske kirke i Borg er folkekirken i Østfold og Akershus. Men hva betyr dette for presterollen?

I fjor utfoldet jeg i noe bredde presten som lokalkirkens fremste symbolbærer. Rollen som symbolbærer er knyttet til prestens helt sentrale rolle på de fleste av de kjernekriteriene som gjelder for folkekirken. Prestene er, sammen med kirkebyggene, folkekirken fremste kjennetegn som sikrer folkekirken tilstedeværelse i bredden av befolkningens liv. Slik må det fortsatt være. Dette skjer først og fremst ved gjennomføring av de kirkelige handlingene og den

sjelesorg og besøk hos syke og utsatte som skjer i forlengelsen av, eller rettere sagt, som en del av disse kirkelige handlingene. Denne relasjonsbyggingen med medlemmene er en svært viktig del av folkekirkens tilstedeværelse i lokalsamfunnet, og noe som understreker kirken som almen.

Samtidig er det like klart at presten ikke er folkekirkens eneste symbolbærer i lokalsamfunnet. Trosopplæringsreformen har utvidet antall ansatte, og for mange er både diakon og kateket de fremste symbolbærerne. Menighetsrådene, sammen med de mange frivillige, utgjør en særlig viktig del av kirkens alminnelighet og bør gjenspeile hele Guds mangfoldige folk i lokalsamfunnet.

Prestens rolle i relasjon til disse andre aktørene er både sentral og nødvendig i utviklingen av en mangfoldig kirke med stor involvering og deltagelse. Særlig viktig blir det at presten utvikler god samhandling og samarbeid med de andre vigslede medarbeiderne, og bidrar til likeverdige og gjensidige samarbeidsmønstre. I dette må presten akseptere at andre vigslede medarbeidere får større selvstendig rom, samtidig som de har lederoppgaver innenfor sine fagfelt, noe som også innebærer koordinering av prestens virksomhet innenfor disse feltene. Vi har fortsatt et stykke å gå i å utvikle denne rollen, og de lokale forskjellene er også store.

Vi har en særlig utfordring i å utvikle hva det betyr at kirken er for alle. Dette har minst to dimensjoner. For det første handler det om hvorvidt vi faktisk fremstår som almen for alle våre medlemmer. Det arbeidet som er gjort i 20 år – og som blir feiret med jubileumsgudstjeneste 25. september i år – med det som nå heter «Kirke for alle», har avdekket at det er et språk mellom visjonen om kirken som et alment fellesskap for alle, og hvordan hun lever dette i praksis. Borg bispedømmeråd, ved spesialprest Torgauten, har gjennom mange års arbeid sørget for at det nå er slått fast at kommunen har plikt til å legge til rette for at mennesker som mottar offentlig helsetilbud, får anledning til å utøve sin religion. Men er organiseringen av våre gudstjenester slik at vi gjør det naturlig for kommunen å organisere dette? Og hva bidrar vi med?

Å sørge for at alle våre medlemmer får mulighet til å motta nattverden og delta i den lokale gudstjeneste, er en prioritert oppgave for hele kirken, og ikke bare en oppgave for de spesielt interesserte. Dette er også en del av prestens oppdrag, og må naturlig legges inn i prestens arbeidsplan.

Men dette gjelder ikke bare mennesker med nedsatt funksjonsevne. Vi må hele tiden utvikle vår kapasitet som et inkluderende fellesskap. Det handler om ulike former for fysisk

tilrettelegging, men det handler i enda større grad om evne til å tilpasse fremtredelsesform slik at mangfoldet synliggjøres og tersklene for deltagelse og involvering senkes.

Det har vært gledelig å høre eksempler fra flere steder i Borg om hvordan økt relasjonsbygging til asylmottakene har bidratt til at gudstjenester er blitt tilrettelagt slik at beboerne er inkludert som ressurser og aktive deltagere. Men også her har vi en betydelig vei å gå for å finne former for inkludering av mennesker som kommer hit fra andre land.

Men la nå ikke denne og flere utfordringene overskygge at Den norske kirke er inne i en god utvikling i å realisere i noe større grad enn tidligere kirkens alminnelighet i form av en inkluderende folkekirke.

Kirken er apostolisk

Vi vet alle sammen at ordet apostel kommer av det greske ordet *apostolos* (ἀπόστολος) som betyr «en som er utsendt». Ordet innebærer at man er sendt med en fullmakt og opptrer med autoritet på vegne av den som har sendt en. Å forstå «apostolisk» utelukkende som kontinuitet i lære i betydningen læresetninger, fanger bare opp én dimensjon ved kirkens apostolisitet. Det er også relevant å knytte apostolisitet til forpliktelsen på kontinuitet i kirkens sendelse, som vi har overtatt fra apostlene. Dette inkluderer både læren, og kirkens helhetlige misjon i verden.

Når kirken er apostolisk, betyr det at hun forvalter det oppdraget som Den hellige ånd ga apostlene ved å forkynne evangeliet i hele sin fylde som lov og evangelium, i proklamasjon og diakonia til alle folkeslag og til alle slags folk.

St. Olav Forlag utga i 1971 Louis Evelys bok «Credo». Den går igjennom den apostoliske trosbekjennelse, kontekstualisert til det samfunnet han levde i, Belgia og Frankrike, der den katolske kirke jo er folkekirke. Boken er sterkt preget av atmosfæren etter Det andre Vatikankonsil og Everly selv hadde betydelig vansker med hierarkiet. Hans advarsel i avsnittet om Kirken, er verdt en refleksjon. Han skriver:

«Kirken er et «lys som åpenbarer Kristus for hedningene» (Luk 2,32), ikke en sengelampe for de kristne. Vi må vokte oss for å gjøre kirken til et oppbevaringssted for fromme sjeler. Saltet er til for å bli tatt ut av saltbingen (..) Religiøse seremonier skulle ikke forbruke vår energi, men produsere energi (..) Vi lever ikke for å spise, men spiser for å leve (..) Den katolske misjonen anser det som sitt store mål å danne katolske blokker.. Et barn blir plassert i en katolsk barnehage, i en katolsk skole, et katolsk gymnasium. Så snart denne prosessen er gjennomført, prøver vi å få vedkommende inn i alle mulige katolske grupper, enten det gjelder arbeid eller

fritidsbeskjeftigelser. Etter til sist å være avgått ved døden under tilsyn av en katolsk lege, vil dette jordens salt ikke ha saltet noe som helst, dette stykke surdeig vil ha tilbrakt sin eksistens omhyggelig isolert fra deigen» (s 133/4).

Evely drar resonnementet langt. Men i denne overdrivelsen ligger det en kjerne som vi også skal være meget oppmerksomme på.

Også vi har sterke elementer av en «kom -til-oss-kirke», i nært slektskap med ulike former for foreninger slik de oppsto i andre halvdel av 1800-tallet. Vi har brukt mye energi på den aktive kjernen i våre kirkelige aktiviteter, og kaller dette for menighetsutvikling – jfr det siste punktet i prestens tjenesteordning (utføre forkynnerarbeid og i samråd med menighetsrådet annet menighetsbyggende arbeid).

Presten kan aldri i vår folkekirke bli fanget av dette, fordi tjenesten må forholde seg til hele medlemskapet. Menighetsutvikling i folkekirken må derfor forholde seg til en langt større gruppe mennesker enn dem som Evely plasser trygt oppe i saltbingen. Når bispedømmerrådet har valgt å prioritere MFs menighetsutviklingsprosjekt som en nøkkel i utviklingsarbeidet knyttet til vår strategi, er det nettopp fordi dette er et program som inkluderer alle medlemmer i sitt utviklingsarbeid. Den tyske dobbeltstrategien med både å satse både på fordypning for de med høy deltagelse, og høy kvalitet i relasjonsbyggingen med de mange medlemmene, er å bygge folkekirken som en misjonar kirke, lokalt og regionalt.

Når Den norske kirke nå omfattes av $\frac{3}{4}$ av befolkningen i soknene, må vi også systematisk reflektere over hva det betyr å være en inkluderende, misjonar og synlig folkekirke for hele lokalsamfunnet, uavhengig av befolkningens tros- og livssyn. Det er tre grunnleggende måter man kan velge å forholde seg til denne utfordringen på, og jeg finner ingen av dem tilfredsstillende.

- Det ene innsteget er at Den norske kirke blir det religiøse samlingsstedet for alle, der befolkningens trosbekjennelse blir kirkens bekjennelse.
- Det andre er at alle andre blir sett på som objekter for vår forkynnelse og diakonale handling
- Den tredje holdningen er: Vi holder på med vårt, så får de andre holde på med sitt.

Vi må finne vår vei i mellom disse tre holdningene:

For det første: Holde fast på vår økumeniske bekjennelse og slik fremtre som en tydelig bekjennelseskirke der den universelle kirkes hellighet utfoldes.

For det andre. Ta ansvar for å være med å bygge det gode lokalsamfunn der vi som en stor og betydningsfull aktør har særlig ansvar og muligheter. Vi kan fortsatt fungere som en sammenbindende aktør i stadig mer mangfoldige og sektoriserede lokalsamfunn på tvers av interesser, etnisitet, religion og sosial klasse. Utviklingen av slike begivenheter i lokalsamfunnet og tilstedeværelse på slike sammenbindende begivenheter lokalt, må være en viktig del av kirkens sendelse i våre lokalsamfunn.

For det tredje: Samfunn i store endringer opplever også at tradisjonelle normer og nettverk og verdier rokkes og endres uten at alternativer er etablert. Som verdens rikeste land har vi våre særegne utfordringer både lokalt og globalt. En viktig del av kirkens sendelse er derfor å være en samfunnsaktør sammen med alle gode krefter i lokalsamfunnet som er med på å forme den offentlige opinion for å beskytte og fremme menneskets verdighet og en ansvarlig forvaltning av skaperverket.

Når presten er folkekirkens viktigste symbolbærer, gjelder dette i forhold til hele lokalsamfunnet. Mye av dette utfoldes allerede og mange av dere prester er på ulike måter en del av det store lokalsamfunnets utviklingsarenaer. Men jeg tror vi trenger å dele erfaringer og gode eksempler på involvering i lokalsamfunnet der prest, andre ansatte og menighetens medlemmer synliggjør kirkens involvering.

Avslutning

Gruppespørsmål

1. Deling av erfaring fra advent og jul: Har det skjedd noen utvikling i den ene eller andre retning?
2. Del erfaringer fra lokalkirkens tilstedeværelse på arrangementer i lokalsamfunnet, enten begivenheter der en deltar eller begivenheter som en inviterer til. Legg vekt på også å identifisere gode samarbeidspartnere.
3. Del erfaringer med bruk av uniform i lokalsamfunnet. Hvordan mottas det av folk?
4. Deltagelse i det offentlige rom/medier og kommunikasjon: Gode ideer – samarbeidsmuligheter i prostiene – mellom prostier?